

SPIS TREŚCI

Kard. Gianfranco Ravasi, <i>Słowo wstępne</i>	5
Skróty	12
ks. Marek Starowieyski, <i>Wstęp</i>	15
ks. Marek Starowieyski, <i>Badania nad związkami Biblii i kultury w Polsce</i>	29
Podziękowania	36

BIBLIO, OJCZYŻNO MOJA...

Prolegomena	41
Wprowadzenie	45
Roman Brandstaetter, <i>Biblia jest moją ziemią</i> . [Do Biblii żydowskiej]...	45
Roman Brandstaetter, <i>Biblio, ojczyżno moja</i> . [Do Biblii katolickiej]...	47
s. Noela Wojtanowicz, [<i>Biblio, moja Ojczyżno...</i>]	50
Eva Zeller, <i>Czytanie Biblii</i>	51
I. KSIĘGA	53
Marceli Dubois, <i>Kiedy Żyd czyta Biblię</i>	53
Roman Brandstaetter, [<i>Paradoksy języka hebrajskiego</i>]	56
Henri Daniel-Rops, [<i>Tora</i>]	57
Paweł Śpiewak, <i>Dwie Tory</i>	58
Daniel Lifschitz, <i>Hagada żydowska. Studium Tory</i>	59
Lion Feuchtwanger, [<i>Całym naszym państwem stała się Biblia</i>]	60
Jean i Jérôme Tharaud, [<i>Tora dla synagogi w Hounfalou</i>]	62
Zbigniew Jankowski, <i>Litania do Biblii</i>	68
Maurycy Szymel, <i>Dziadowie Biblii</i>	70

Roman Brandstaetter, <i>Modlitwa o ustanowienie święta spożywania Pisma Świętego</i>	71
Anna Kamińska, <i>Księga</i>	73
św. Jan Damasceński, [<i>Raj Ksiąg świętych</i>]	76
Roman Brandstaetter, <i>Mój przyjaciel odkrywa Pismo Święte</i>	77
Szalom Asz, <i>Stary kupiec Chomski czyta w Łodzi Pismo Święte</i>	79
Archimandryta Tichon, [<i>Biblia w rękach komsomolca</i>].....	80
Roman Brandstaetter, <i>Dziadek mówi o sztuce czytania Biblii</i>	83
Anna Achmatowa, [<i>Pod dachem przemarzłym</i>].....	84
ks. Janusz Pasierb, <i>W Biblii?</i>	85
Henri Daniel-Rops, <i>Podwalina naszej cywilizacji</i>	85
Paul Claudel, [<i>Trzeba zwrócić Stary Testament ludowi chrześcijańskiemu</i>].....	87
Tadeusz Żychiewicz, [<i>Ciężar, zapach i smak Biblii</i>]	89
Maurycy Szymel, <i>Biblia na stole</i>	91
Roman Brandstaetter, <i>Lament nieczytanej Biblii</i>	92
Jan Leończuk, [<i>Biblio moja</i>]	94
ks. Janusz Pasierb, <i>Wszystko</i>	95
II. INNE „BIBLIE”	96
Kazimierz Wierzyński, <i>Biblia polska</i>	96
Julian Tuwim, <i>Biblia cygańska</i>	98
Wojciech Bąk, <i>Biblia górską</i>	99
III. BIBLIA PISARZY I ARTYSTÓW	101
1. JAKUB WUJEK	101
Stanisław Helsztyński, <i>Biblia Wujka</i>	101
Henryk Sienkiewicz, <i>Wspomnienia z Maripozy</i>	102
ks. Tadeusz Golecki, <i>Biblio Wujkowa</i>	105
2. JULIUSZ SŁOWACKI.....	106
ks. Mirosław S. Wróbel, [<i>Słowacki i Biblia</i>]	106
3. STANISŁAW WYSPIAŃSKI	107
Roman Brandstaetter, <i>Jak Wyspiański czytał Pismo Święte</i>	107
4. JAN JACHOWSKI	108

Roman Brandstaetter, [<i>Biblii i żony się nie pożyczca</i>].....	108
5. MALCOLM MUGGERIDGE	113
Joseph Pearce, <i>Biblia i Boska Komedia</i>	113
6. ANNA KAMIENŃSKA.....	114
Paweł Śpiewak, [<i>Książka nad książkami</i>]	114
7. JÓZEF CHEŁMOŃSKI.....	115
Pia Górską, <i>Józef Chełmoński czyta Biblię</i>	115
8. JAN KOCHANOWSKI.....	117
ks. Jan Twardowski, <i>Kochanowskiego przekład Psalmów</i>	117
IV. JĘZYK BIBLIJ	118
Tomasz Soldenhoff, <i>Języku Biblii</i>	118
św. Teresa od Dzieciatka Jezus, [<i>Prawdziwy tekst</i>].....	119
1. JĘZYK HEBRAJSKI	120
Anna Kamińska, <i>Pochwała alfabetu hebrajskiego</i>	120
Daniel Lifschitz, <i>Hagada żydowska. Alfabet</i>	121
Maurycy Szymel, <i>Elegia o mowie hebrajskiej</i>	124
Celina Becker, <i>Do mowy żydowskiej</i>	126
Szolem Stern, <i>Lekcja alfabetu</i>	127
2. JĘZYK GRECKI	129
Czesław Miłosz, <i>Lektury</i>	129
Oskar Wilde, <i>Ewangelie po grecku w londyńskim więzieniu</i>	130
3. JĘZYK POLSKI	131
Poltiel Cybulski, <i>Polsko-żydowski</i>	131
V. ZIEMIA BIBLIJ	132
1. ZIEMIA ŚWIĘTA.....	132
Roman Brandstaetter, [<i>Przebywanie Chrystusa w krajobrazie</i>]	132
ks. Janusz Pasierb, <i>Biblia i Ziemia Święta</i>	135
Józef Wojciechowski, [<i>Ziemia Święta</i>].....	137
Ludwik Hieronim Morstin, <i>Izraelskich cór kraina</i>	137
Michał Lermontow, <i>Gałązka z Palestyny</i>	139
Wojciech Wencel, <i>W Ziemi Świętej</i>	141
Władysław Broniewski, <i>Drzewo rozpaczające</i>	141

Antoni Słonimski, <i>Dwie ojczyzny</i>	143
Marian Hemar, <i>Dwie Ziemie Święte</i>	143
Wiaczesław Iwanow, <i>Attyka i Galilea</i>	145
Stefan Pomer, <i>Ziemia Święta</i>	147
Beata Obertyńska, <i>Palestyna</i>	148
Bolesław Kобрzyński, <i>Człowiek mówi</i>	148
Józef Bohdan Zaleski, [<i>Wieczór w Palestynie</i>].....	149
Wlastimil Hofman, <i>Ziemia Święta</i>	149
Georg lord Byron, <i>Gazela dzika</i>	151
Władysław Broniewski, <i>Róża Saronu</i>	152
Jan Dobraczyński, <i>Piąta Ewangelia</i>	153
Jehuda ben Samuel Halewi, <i>Oda do Syjonu</i>	157
2. JEROZOLIMA	159
Adomnan z Hy, <i>Pierwsza księga o miejscach świętych</i>	159
Konstantyn Manasses, <i>Podróż do Jerozolimy</i>	161
Jehuda ben Samuel Halewi, <i>Do Jerozolimy</i>	162
Torquato Tasso, <i>Jerozolima</i>	164
Zofia Kossak-Szczucka, [<i>Krzyżowcy docierają do Jerozolimy</i>]	165
Władysław Broniewski, <i>Rady dla turystki w Jerozolimie</i>	167
Mosze Kulbak, [<i>Jeruzalem, Jeruzalem</i>].....	168
ks. Janusz Pasierb, <i>Miasto na Górze</i>	169
Marian Bizan, <i>Na najważniejszym placu świata</i>	170
Marek Skwarnicki, <i>Jeruzalem</i>	174
Marian Jachimowicz, <i>Jerozolima</i>	176
Kadia Mołodowska, <i>Z Jeruzalem</i>	177
Zdzisław Broncel, <i>Jerozolima</i>	178
Antoni Słonimski, <i>Jeruzalem</i>	179
Iwan Bunin, <i>Jerozolima</i>	180
Zalman Szneur Szazar, <i>O zmierzchu w Jerozolimie</i>	181
ks. Janusz Pasierb, <i>Stara Jerozolima</i>	182
Władysław Broniewski, <i>Ściana Płaczu</i>	182
Leopold Lewin, <i>Przed Ścianą Płaczu</i>	183
Władysław Broniewski, <i>Via Dolorosa</i>	185

3. BAZYLIKA GROBU.....	187
Adomnan z Hy, <i>O kościele-rotundzie wzniesionym nad Grobem Pańskim. O wyglądzie Grobu i jego zwieńczeniu</i>	187
Zofia Kossak Szczucka, <i>Krzyżowcy w Bazylice Grobu</i>	189
François-René de Chateaubriand, <i>Odwiedziny Bazyliki Grobu</i>	191
Juliusz Słowacki, [<i>U grobu Chrystusa, w Jerozolimie i gdzie indziej</i>]...	193
Mikołaj Krzysztof Radziwiłł „Sierotka”, [<i>W Bazylice Grobu</i>]	195
Władimir Hofman, <i>Golgota</i>	201
Jan Dobraczyński, [<i>Z pielgrzymki do Ziemi Świętej</i>]	201
4. INNE MIEJSCA	205
Marek Skwarnicki, <i>Ogrójec</i>	205
Paolo Curtaz, <i>Getsemani</i>	205
ks. Janusz Pasierb, <i>Samotnie</i>	208
François-René de Chateaubriand, <i>Z Racine’em w Jerozolimie</i>	209
DODATEK – „NIE ZOSTANIE Z CIEBIE KAMIEŃ NA KAMIENIU...”	211
Lion Feuchtwanger, [<i>Upadek i zniszczenie Świątyni</i>].....	211
[<i>Pielgrzymi żydowscy w drodze do Jerozolimy na Paschę A.D. 70</i>]...	211
[<i>Tytus w Świętym Świętych</i>]	213
[<i>Zniszczenie</i>]	213
[<i>Po latach: Zburzył Pan bez litości wszystkie siedziby Jakuba (Lm 2,2)</i>]	216
5. BETLEJEM.....	219
Ihumen Daniel, <i>O Betlejem</i>	219
Szłomo Blumgarten, <i>Matka Rachel</i>	221
6. GALILEA – NAZARET	223
Jakub Zonszajn, <i>Wieczór w Nazarecie</i>	223
Jan Dobraczyński, [<i>Dwie pielgrzymki do Nazaretu</i>].....	224
[<i>Pielgrzymka św. Ludwika</i>].....	224
[<i>Pielgrzymka wodza Tartarów chrześcijańskich, Kitbuki</i>]	225
ks. Ignacy Hołowiński, [<i>Nazaret w połowie XIX wieku</i>].....	228
7. JORDAN	233
Beata Obertyńska, <i>Nad Jordanem</i>	233
8. JEZIORO GENEZARET I OKOLICZNE MIASTA.....	233
Józef Flawiusz, [<i>Jezioro Genezaret</i>]	233

ks. Janusz Pasierb, <i>Genezaret</i>	236
Marek Skwarnicki, <i>Genezaret</i>	236
Jakub Zonszajn, <i>W Tyberiusie</i>	238
Roman Brandstaetter, [<i>Kafarnaum</i>]	239
9. JUDEA, MORZE MARTWE.....	240
Artur Lauterbach, <i>Martwe morze?</i>	240
Władysław Broniewski, <i>Zachód nad Morzem Martwym</i>	240
Władysław Broniewski, <i>W górach Judei</i>	241
10. QUMRAN I MASADA	242
ks. Janusz Pasierb, <i>Qumran i Masada</i>	242
Arnold Słucki, <i>W Qumran</i>	244
Bogdan Ostromecki, <i>Qumran</i>	244
Dawid Rokeah, <i>Negew</i>	245
11. KARMEL.....	247
Wlastimil Hofman, <i>Karmel</i>	247
12. CEZAREA	248
Arnold Słucki, <i>W Cezarei</i>	248
13. HEBRON.....	249
Ihumen Daniel, <i>O grocie i dębie Mamryjskim</i>	249
14. DAMASZEK.....	251
Artur Międzyrzecki, <i>Damaszek</i>	251
15. LIBAN	252
Władysław Broniewski, <i>W górach Libanu</i>	252
16. SYNAJ	253
Egeria, [<i>Pielgrzymka na Górę Synaj, A.D. 383</i>].....	253
17. BABILON	259
Władysław Broniewski, <i>Gwiazdy Babilonu</i>	259
18. GÓRA ARARAT	260
Icchok Lejbusz Perec, [<i>Góra Ararat</i>]	260
VI. ZIEMIA OBIECANA – MARZENIE I WYPEŁNIENIE.....	262
ks. Józef Tischner, <i>Ziemia Obiecana</i>	262
ks. Janusz Pasierb, <i>Doświadczenie Ziemi</i>	263

Antoni Słonimski, <i>Arka</i>	264
Roman Brandstaetter, [<i>Po to, gdy wśród skwaru...</i>].....	265
Jan Winczakiewicz, <i>Państwo Izraela</i>	265
Karol Rosenfeld, <i>Psalm</i>	266
Karol Rosenfeld, <i>Witaj Syonie</i>	266
Roman Brandstaetter, <i>Święta moja ojczyzno</i>	267
Icyk Fefer, <i>Jestem Żydem</i>	268
VII. ZIEMIA ŚWIĘTA – PIELGRZYMKI DO KRAJU BIBLI	270
1. PIELGRZYMKA CESARZOWEJ HELENY	272
Sokrates Scholastyk, <i>Jak matka cesarza, Helena, przybyła do Jerozolimy</i>	272
2. PIELGRZYMKA MNISZKI	274
św. Hieronim, [<i>Pielgrzymka mniszki w IV wieku św. Pauli</i>].....	275
3. PIELGRZYMKA ŚREDNIOWIECZNEGO ŻYDA	282
Beniamin z Tudeli, <i>Pielgrzymka Żyda Beniamina</i>	282
4. PIELGRZYMKA POLSKIEJ PISARKI.....	284
Zofia Kossak-Szczucka, <i>Pątniczym szlakiem</i>	284
5. PIELGRZYMKA POETY.....	293
ks. Janusz Pasierb, <i>Z zapisów poetyckich pielgrzymki do Ziemi Świętej</i>	293
ZAKOŃCZENIE	
Roman Brandstaetter, <i>Hymn do Biblii</i>	297

NA POCZĄTKU...

KSIĘGA RODZAJU – WPROWADZENIE	303
I. PREHISTORIA BIBLIJNA (RDZ 1–11)	305
Zofia Kossak-Szczucka, [<i>Wizja Abrahama</i>].....	305
1. NIM POWSTAŁ ŚWIAT – BUNT ANIOŁÓW	311
Joost van den Vondel, [<i>Bunt Lucyfera</i>]	311
Joost van den Vondel, [<i>Upadek Lucyfera</i>].....	315

bp Józef Andrzej Załuski, [<i>Walka aniołów</i>].....	316
Joost van den Vondel, [<i>Zadanie Lucyfera</i>]	318
2. HEKSAEMERON – SZEŚĆ DNI STWORZENIA.....	320
2.1. Wizja Michała Anioła	320
Julian Klaczko, [<i>Pod sklepieniem Kaplicy Sykstyńskiej</i>].....	320
Maria Konopnicka, <i>W Sykstyynie – stworzenie człowieka</i>	326
2.2. Dzieło stworzenia.....	329
Wojciech Wencel, <i>Imago mundi</i>	329
św. Augustyn, [<i>Stworzenie świata</i>]	330
Johann Wolfgang von Goethe, [<i>Na początku</i>]	332
Tadeusz Chabrowski, <i>Psalm stworzenia</i>	333
Marian Piechal, <i>Akt</i>	334
2.3. Sześć dni stwarzania.....	334
Daniel Liefshitz, <i>W ciągu ilu dni powstał świat?</i>	334
2.3.1. <i>Dzień I – Światło</i>	335
Drakoncjusz, <i>Pochwała Boga. Pierwszy dzień stworzenia</i>	335
2.3.2. <i>Dzień II – Niebios</i>	337
Drakoncjusz, <i>Pochwała Boga. Drugi dzień stworzenia</i>	337
2.3.3. <i>Dzień III – Ląd stały i rośliny</i>	337
Drakoncjusz, <i>Pochwała Boga. Trzeci dzień stworzenia</i>	337
2.3.4. <i>Dzień IV – Ciała niebieskie</i>	339
Daniel Liefshitz, <i>Słońce i księżyc</i>	339
2.3.5. <i>Dzień V – Zwierzęta</i>	341
Drakoncjusz, <i>Pochwała Boga. Piąty dzień stworzenia</i>	341
Tadeusz Żychiewicz, <i>Zmierzch bogów</i>	342
2.3.6. <i>Dzień VI – Człowiek</i>	343
św. Ambroży, <i>Ciało ludzkie najpiękniejszą perłą stworzenia</i>	343
Awitus z Vienne, <i>Poemat o dziejach ducha. Stworzenie człowieka</i> ...	345
kard. Andrzej Maria Deskur, <i>Stworzenie człowieka</i>	346
Jules Supervielle, <i>Bóg tworzy człowieka</i>	347
Pedro Calderon de la Barca, <i>Stworzenie człowieka</i>	348
Roman Branstaetter, <i>Psalm napisany na marginesie</i> „ <i>Pacem in terris</i> ”	351

Elżbieta Cichla-Czarniawska, <i>Dzieło stworzenia</i>	351
2.3.7. <i>Dzień VII – Odpoczynek Boga – Święty Szabat</i>	352
Jehuda ben Samuel Halewi, <i>Szabat</i>	352
św. Ambroży, <i>Boży odpoczynek</i>	353
św. Augustyn, <i>Siódmy dzień</i>	354
3. STWORZENIE ADAMA I EWY I ICH GRZECH.....	355
3.1. Adam	355
Leopold Staff, <i>Adam</i>	355
Aleksy Riemizow, <i>Stworzenie Adama</i>	358
Prudencjusz, <i>Stworzenie Adama</i>	360
ks. Janusz Pasierb, <i>Szukanie Adama</i>	361
św. Hildegarda z Bingen, [<i>W głowie Adama przed upadkiem</i> <i>rozbrzmiewała słodycz wszelkiej harmonii</i>]	362
Dante Alighieri, [<i>Wergiliusz spotyka Adama w Raju</i>]	363
Maria Konopnicka, <i>Gdybym...</i>	366
3.2. Ewa	367
Wiktor Hugo, <i>Stworzenie kobiety</i>	367
Bronisława Ostrowska, <i>Hewa</i>	374
Charles Péguy, <i>Ewa</i>	378
Kazimiera Zawistowska, <i>Ewa</i>	380
Anonim irlandzki, <i>Ja-Ewa</i>	382
3.3. Raj	383
ks. Janusz Pasierb, <i>Wiosna albo raj ziemski</i>	383
Awitus z Vienne, <i>Rozkosze raju ziemskiego</i>	383
Herakliusz ze Sjunu, [<i>Adam w raju</i>].....	385
3.4. Grzech Adama i Ewy. Wypędzenie z Raju	387
Anonim francuski z XII wieku, <i>Misterium o Adamie</i>	387
Imre Madách, [<i>Grzech</i>].....	393
Juliusz Słowacki, [<i>Na drzewie zawisł wąż...</i>].....	397
Antoni Słonimski, <i>Sen Adama</i>	398
Ignacy Tański, <i>Adam do Ewy</i>	399
Średniowieczny anonim czeski, <i>Adam i Ewa</i>	400
Anonim angielski z XV wieku, <i>Adam leżał w więzach</i>	401

John Milton, <i>Raj utracony</i>	402
Simon Grigoričič, <i>Raj utracony</i>	404
Krzysztof Pussman, [<i>Wypędzeni z Raju</i>]	405
Kazimierz Brodziński, <i>Człowiek skazany na pracę</i>	406
Apokryficzna <i>Pokuta Adama. Śmierć i pogrzeb Adama i Ewy</i>	409
Mark Twain, <i>Modlitwa Ewy</i>	411
3.5. Nadzieja	412
Joost van den Vondel, <i>Chór aniołów</i>	412
Jean i Jérôme Tharaud, <i>Ewa przychodzi do żłobka</i>	412
DODATEK 1	
Adam Gorecki, <i>Diabeł i zboże</i>	414
DODATEK 2 – LILITH	
Gabriel Dante Rossetti, <i>Lilith, czyli piękność ciała</i>	415
Antoni Lange, <i>Lilith</i>	416
4. DALSZY DZIEJE GRZESZNEJ LUDZKOŚCI OD KAINA I ABLA DO NOEGO I POTOPU	
4.1. Kain i Abel	417
Natan Alterman, <i>Kain i Abel</i>	417
George lord Byron, [<i>Śmierć Abła</i>]	419
Dorota Filipczak, <i>Kain</i>	428
Wojciech Bąk, [<i>Kaina dziś spotkałem w mieście</i>]	429
Wojciech Bąk, [<i>Ablowie! Oto dla was jest mój śpiew</i>]	430
Kazimiera Iłakowiczówna, <i>Kain i Abel</i>	432
Iwan Bunin, <i>Kain</i>	433
kard. John Henry Newman, <i>Piętno Kaina</i>	434
Wiaczesław Iwanow, <i>Ściany Kainowe</i>	435
Bogdan Ostromęcki, <i>Kain</i>	435
Roman Brandstaetter, <i>Kain i Abel</i>	436
Ìwan Franko, <i>Śmierć Kaina</i>	437
4.2. Jubal i Tabulkain, Melchizedech	441
Kornel Ujejski, <i>Jubal</i>	441
Wacław Rolicz-Lieder, <i>Jubal</i>	443
Jaroslław Vrchlický, <i>Duet z przedwieków</i>	444

Anonim starohebrajski, <i>Pieśń Lamecha</i>	447
4.3. Matuzalem.....	448
Jaroslav Vrchlický, <i>Metuzal</i>	448
Icchok Bashevis Singer, [<i>Czasy przed potopem i śmierć</i> <i>Matuzalema</i>].....	449
4.4. Noe i potop.....	451
Anna Świderkówna, <i>Potop</i>	451
Jan Kochanowski, <i>Potop</i>	452
George lord Byron, <i>Potop nadchodzi</i>	454
Jacek Kaczmarski, <i>Arka Noego</i>	459
Kazimiera Hłakowiczówna, <i>Skarży się najmłodsza córka Noego</i>	461
Antoni Słonimski, <i>Potop</i>	461
Wisława Szymborska, <i>Do Arki</i>	462
Carmen Bernos de Gasztold, [<i>Modlitwy w Arce Noego</i>].....	463
Włodzimierz Zagórski, <i>Historia Patriarchy Noego</i>	465
4.5. Dwa proroctwa.....	467
Maciej Kazimierz Sarbiewski, <i>Proroctwo Noego</i>	467
bp Jan Paweł Woronicz, <i>Assarmot, syn Jektana</i>	470
II. PATRIARCHOWIE	475
1. ABRAHAM.....	475
Bogdan Ostromęcki, <i>Ur</i>	475
Nestor, <i>Powieść minionych lat [Abraham niszczy bałwany]</i>	476
Muzułmańska <i>Ewangelia Barnaby</i> , [<i>Bunt i powołanie Abrahama</i>].....	477
Salomon Dykman, <i>Abraham</i>	481
Ryszard Krasnodębski, <i>Abram i Melchizedek</i>	483
ks. Janusz Pasierb, <i>Odwiedziny</i>	486
ks. Kazimierz Wójtowicz, <i>Bóg w gościnie u Abrahama</i>	487
1.1. Sara, Hagar i Izmael.....	488
Paweł Śpiewak, [<i>Obraz Sary</i>].....	488
Stefan Witwicki, <i>Ismael</i>	489
Kornel Ujejski, <i>Hagar na puszczy</i>	492
1.2. Sodom i Gomora.....	494

Karel Čapek, <i>O dziesięciu sprawiedliwych</i>	494
Zofia Kossak-Szczucka, [<i>Zagłada Sodomy</i>]	499
Kornel Ujejski, <i>Ostatnie głosy Sodomy</i>	506
Zofia Kossak-Szczucka, <i>Grzechy świata</i>	509
Roman Kołoniecki, <i>Ucieczka z Sodomy</i>	515
1.3. <i>Żona Lota</i>	519
Kornel Ujejski, <i>Stup soli</i>	519
Roman Brandstaetter, <i>Przypowieść o Sodomie</i>	521
Kazimiera Hłakowiczówna, <i>Żona Lota</i> , (wariant I)	521
Kazimiera Hłakowiczówna, <i>Żona Lota</i> (wariant II)	522
Tadeusz Nowak, <i>Żona Lota</i>	522
Beata Obertyńska, <i>Żona Lota</i>	523
Józef Łobodowski, <i>Żona Lota</i>	524
ks. Janusz Pasierb, <i>Żona Lota</i>	525
Jerzy Zagórski, <i>Czas Lota</i>	526
Anonim, <i>Po zniszczeniu Sodomy</i>	527
1.4. <i>Ofiara Izaaka</i>	528
Tradycja żydowska, [<i>Kuszenie Abrahama i Izaaka</i>]	528
Tradycja żydowska, [<i>Izaak na stosie</i>]	531
św. Amfiloch z Ikonium, [<i>Ofiara i ocalenie Izaaka</i>]	534
Witsendzos Kornaros, <i>Ofiara Abrahama</i>	538
Kazimiera Hłakowiczówna, <i>Ocalenie</i>	543
Amir Gilboa, <i>Izaak</i>	543
Chaim Guri, <i>Dziedzictwo</i>	544
1.5. <i>Pochwały Abrahama</i>	545
Roman Melodos, [<i>Hymn o Abrahamie</i>]	545
Søren Kierkegaard, <i>Mowa pochwalna Abrahama</i>	552
bp Karol Wojtyła, <i>Wzgórze w krainie Moria</i>	559
1.6. <i>Śmierć Abrahama</i>	563
Apokryficzny <i>Testament Abrahama</i> , [<i>Śmierć Abrahama</i>]	563
2. DZIEJE IZAAKA I REBEKI	565
Stefan Witwicki, <i>Znalezienie Rebeki</i>	565
Kornel Ujejski, <i>Rebeka</i>	567

Felicjan Faleński, <i>Powrót Rebeki</i>	570
Mieczysław Braun, <i>Rebeka</i>	571
Apokryficzny <i>Testament Izaaka</i> , [<i>Śmierć Izaaka</i>]	572
3. DZIEJE JAKUBA	574
Tomasz Mann, <i>Wielki figiel</i>	574
Kazimiera Hłakowiczówna, <i>Jakub i Ezaw</i>	584
Maurycy Szymel, <i>Ezaw i Jakub</i>	584
3.1. Sen Jakuba	585
Stanisław Wyspiański, [<i>Sen Jakuba</i>].....	585
Paweł Hertz, <i>Sen Jakuba</i>	589
Mikołaj Bieszczadowski, <i>Negro spirituals: Wejdę po drabinie</i> <i>Jakubowej</i>	590
3.2. Walka z Aniołem	591
bp Karol Wojtyła, <i>Jakub</i>	591
Stanisław Wyspiański, <i>Walka z aniołem</i>	592
Włodzimierz Słobodnik, <i>Jakub walczący z aniołem</i>	598
Zbigniew Jankowski, <i>Walka z aniołem I</i>	599
Roman Brandstaetter, <i>Chcę potykać się z Tobą, Panie!</i>	600
Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, <i>Anioł i Jakub</i>	600
ks. Tomasz Jan Chlebowski, <i>Walka Jakuba z aniołem</i>	601
ks. Janusz Pasierb, <i>Jakub</i>	601
Roman Brandstaetter, <i>Walka z aniołem</i>	602
3.3. Rachela	602
Dante Alighieri, [<i>Widzenie Dantego: Lea i Rachel</i>].....	602
Szłomo Blumgarten, <i>Matka Rachel</i>	603
Roman Brandstaetter, <i>Modlitwa Racheli</i>	605
Tomasz Mann, [<i>Śmierć Racheli i narodziny Beniamina</i>]	605
Iwan Bunin, <i>Grób Racheli</i>	607
Iwan Bunin, [<i>Gdzieś w pobliżu Hebronu</i>]	607
Icyk Mander, <i>Dina, córka Jakubowa, idzie na randkę</i>	608
4. JÓZEF I JEGO BRACIA	610
Tomasz Mann, [<i>Poród i narodziny Józefa</i>]	610
Koran, [<i>Dzieje Józefa</i>]	615

Jānis Rainis, [<i>Snopy oddają pokłon Józefowi</i>]	630
Kazimierz Brodziński, <i>Jakób poznaje szatę Józefa</i>	634
Fryderyk Schiller, [<i>Śmierć Starego Moora</i>]	635
Jerzy Zawieyski, <i>Józef i Putyfarowa</i>	638
Kornel Ujejski, <i>Żona Putyfara</i>	654
Felicjan (Faleński), <i>Józef w więzieniu</i>	656
ks. Janusz Pasierb, <i>Poeta</i>	658
İwan Franko, <i>Przypowieść o miłości</i>	658
Anonim, <i>Józef i Asenet</i>	659
Tomasz Mann, <i>Pan nad krainą egipską</i>	663
Anna Świderkówna, [<i>Józef wystawia braci na próbę</i>]	669
Mikołaj Rej, [<i>Faraon wita Jakuba</i>]	673
ZAKOŃCZENIE. POGODZENIE BRACI	
– JAKUB W EGIPCIE	679
Tomasz Mann, [<i>Pogrzeb Jakuba. Pogodzenie z braćmi</i>]	679
Załącznik frazeologiczny	685
Bibliografia	695
Autorzy	719
Indeks osobowy	740
Indeks miejsc, narodów, postaci i pojęć biblijnych	751
Indeks biblijny	757